

Підволочиська центральна районна бібліотека
Методично-інформаційний відділ

Серія «Відомі імена»

Сила любові Катерини Зарицької

Краєзнавча пам'ятка

до 100-річчя від дня народження

Підволочиськ 2014

91.9:63

С 36

Сила любові Катерини Зарицької [Текст]: краєзнавча пам'ятка : до 100-річчя від дня народження / Підволочиська ЦРБ, метод.-інформ. відділ; упоряд. М.Пліс .- Підволочиськ: [б.в.], 2014 .- 10 с.

У краєзнавчій пам'ятці висвітлено відомості про життя і діяльність видатної діячки ОУН, зв'язкової Романа Шухевича, організатора і керівника Українського Червоного Хреста, дружини Михайла Сороки, доньки видатного математика Мирона Зарицького – Катерини Зарицької.

У пам'ятці використано літературу фондів Підволочиської ЦБС.

Розрахована на широке коло читачів.

3 листопада 2014 р. виповнилося 100 років з дня народження Катерини Зарицької – відомої діячки ОУН, зв'язкової Головного командира УПА Романа Шухевича, організатора і керівника Українського червоного хреста, доньки видатного українського математика Мирона Зарицького, дружини знаного підпільника ОУН Михайла Сороки.

Катерина Зарицька належить до того покоління людей, яке у важких умовах підпільної боротьби пожертвувало собою задля відродження України. Її доля – це доля багатьох українських жінок і чоловіків, для яких сенсом життя була перша заповідь українця-націоналіста: «Здобудеш українську державу або загинеш у боротьбі за неї».

Упорядник – М. Пліс

Відповідальний за випуск – Л. Жолубак

Життя і діяльність

Катерина Зарицька народилася 3 листопада 1914 року в Коломиї. 1925 року навчалася у чоловічій гімназії Тернополя, оскільки там викладав її батько Мирон Зарицький. Там уперше і зустрілася із Михайлом Сорокою. К.Зарицька 1926 року із батьками переїхала до Львова, де вступила в “Пласт”, а згодом стала провідницею 2-го куреня пластунок-юначок. 1930 року вступила в юнацтво ОУН. 1932 року закінчила гімназію сестер Василіанок у Львові. У 1932-1934 роках – студентка аграрного факультету Львівського політехнічного інституту. Була членом референтури пропаганди підпільної організації Юнацтва ОУН та членом бойово-розвідувального відділу Крайової Екзекутиви ОУН західно-українських земель (ЗУЗ). Носила підпільні псевдо “Орися”, “Калина”, “Монета”, “Легенда”. У 1935-1936 роках була заарештована й засуджена на варшавському (1935-1936 рр.), на Львівському (1936 р.) процесах у зв’язку з прямою причетністю до атентату на польського міністра внутрішніх справ Б.Перацького. Засуджена до 5 років тюрми.

Зустрівшись у станіславській тюрмі, М.Сорока і К.Зарицька почали спілкуватися. Про те, як вони зустрічалися, ходили легенди. Кажуть, що М. Сорока співав у церковному хорі при тюремній каплиці, а Катерина ходила на богослужіння. Їх спілкування стало основою стосунків, що переросли у велике кохання. За свідченням політв’язня Володимира Гливи, в’язничий сповідник о. Тарнавецький, ризикуючи викриттям і своєю свободою, передавав листи закоханих.

Після звільнення із тюрми К.Зарицька чекала М.Сороку у Львові. 5 листопада 1939 року вони взяли шлюб у Соборі св. Юра.

1940 року М.Сорока став членом Крайового Проводу ОУН.

Однак 22 березня 1940 року щасливих чотири місяці подружнього життя М.Сороки і К.Зарицької знову обриває арешт і тюрма, але цього разу здійснені новими окупантами Західної України – більшовиками. Всіх, хто був поляками репресований чи тільки взятий під нагляд польською поліцією, більшовики вважали небезпечними і ненадійними для СРСР. З польських архівів довідались про судимість Катерини Зарицької і прийшли її заарештувати. Михайло Сорока заступився за дружину і його теж заарештували, а коли перевірили його за польськими архівами, то причиною арешту М. Сороки стало те, що “был одним из активних деятелей ОУН”. Це ж звинувачення стосувалося і К.Зарицької. М.Сороку відправили у 2-гу Львівську тюрму, а К.Зарицьку – в тюрму “Бригідки”. Згодом, так і не дізнавшись, що він був членом Крайової Екзекутиви ОУН, М.Сороку засудили на 8 років концтаборів і відправили етапом у Владивосток, а потім у Воркуту.

Катерину Зарицьку залишили у Львові. Там у тюрмі у вересні 1941 року вона народила сина Богдана, якого у 8 місяців передала на виховання своїм батькам Миронові та Володимирі Зарицьким.

Після початку німецько-радянської війни у червні 1941 року, в час, коли у Львові більшовики відступили перед німцями, К.Зарицька втекла із тюрми і продовжила свою діяльність у націоналістичних організаціях. 1941-1943 рр. К.Зарицька була провідницею жіночої ОУН, очолювала юнацьку референтуру пропаганди ОУН на західноукраїнських землях, а пізніше стала організатором і керівником Українського Червоного Хреста Української Повстанської Армії (1943-1947 рр.). Співпрацювала з

підпільним журналом ОУН “Ідея і Чин” під літературним псевдонімом У. Кужіль.

1945 року Українська Головна Визвольна Рада нагородила К.Зарицьку Срібним Хрестом Заслуги.

21 вересня 1947 року після зустрічі у справах ОУН-УПА К. Зарицьку внаслідок зради було заарештовано ходорівським райвідділом НКВС. Чинила збройний опір, а потім вжила отруту, проте була врятована більшовиками для допитів. К.Зарицьку засудили на 25 років ув’язнення, яке вона відбувала у Володимирській, Верхнє-Уральській тюрмах.

У тюрмах і концтаборах К.Зарицька мала великий авторитет серед політв’язнів, адже була надзвичайно яскравою особистістю і дивовижно життєрадісною людиною.

“У в’язниці її примушували працювати в пральні й виводили на роботу дещо раніше, ніж нашу столярську бригаду. І ось, коли, підштовхувані сторожею, ми виходили на асфальтове подвір’я перед третім в’язничим корпусом, всі, як за командою, піднімали очі. На вікно пральні. Там уже стояла вона – напівсива висока жінка, стояла, не усміхаючись, і вітала нас. І тоді всі – українці і литовці, жиди і росіяни, молдавани і вірмени – віддавали їй почесь. Одні знімали шапки, інші ж салютували по-вояцьки, під дашок... І всі мовчки. Конвоїри кожного разу бачили цей безмовний ритуал, але мовчали, адже ніхто не порушував спокою”, – так згадує Катерину Зарицьку Анатолій Радигін.

Зв’язкова Провідника ОУН на українських землях Р. Шухевича Дарія Гусяк, яка перебувала в ув’язненні разом із К. Зарицькою, розповідає: “Ніде так не проявлялася людська доброта, як у складних умовах. Творити людям добро, допомагати в біді було Катрусиною професією. Завжди

частувала вона тих, хто не мав жодної допомоги, а решту продуктів ділила на рівні частини між своїми землячками. Доброчинство було її внутрішньою потребою. Що б вона не робила, завжди пам’ятала, що представляє Організацію Українських Націоналістів. Нас оточували люди різних національностей. Різними були вони за вірою, освітою, уподобаннями, поглядами, світоглядом. Були серед них ідейні комуністи, які глибоко вірили, що живуть у найкращому державному устрої і що помилково, внаслідок шкідництва внутрішніх ворогів, потрапили до тюрми і що, як лише Сталін розкриє цих шкідників, вони і їм подібні автоматично будуть звільнені. Нелегко було співіснувати з такими жінками, але це було необхідно, і це прекрасно вміла робити Зарицька. Вона була не лише товариська, але й терпляча до інших. Вміла вислухати кожного, з ким хотіла спілкуватися, навіть тих, хто був їй неприємний. Серед такої різноманітної публіки вона була авторитетом. Часто освічені жінки зверталися до неї за різноманітними поясненнями, і вона охоче відповідала, але без вагань признавалася, коли не мала відповіді. Не було у неї ні краплі зарозумілості”.

У березні 1969 року К.Зарицьку перевели до табору суворого режиму (“Дубравлаг”) у с. Барашево у Мордовії, де вона досиділа до кінця терміну ув’язнення. Приїжджав провідати її в ув’язненні син Богдан. Листувалася із Михайлом Сорокою. Після 1940 року вона більше ніколи не змогла побачитись із своїм чоловіком. У мордовському с. Озерне, неподалік від с. Барашево, де сиділа К. Зарицька, 16 червня 1971 року М. Сорока помер. Його привезли у Барашево у лікарню, а пізніше там на цвинтарі і поховали. Але навіть попрощатись із мертвим чоловіком табірне начальство К. Зарицькій не дозволило.

22 вересня 1972 року вона вийшла з ув'язнення із забороною проживати на території Західної України. Навесні 1973 року поселилася у м.Волочиськ Хмельницької області, де купила хатинку. Через півтора року К.Зарицька розділила своє житло зі своєю подругою Дарією Гусяк, що повернулася з мордовського табору.

У гостинній хаті у Волочиську завжди було людно. Приїжджали на відпочинок рідні по крові і духу. Завжди святом душі був приїзд сина Богдана із дружиною Любою та онуками Соломією й Устею. Тут набирався здоров'я і сили поет, літературний критик Іван Світличний, адвокат із Смоленська Борис Меншагін, що відбув 25 років ув'язнення у Володимирській тюрмі, приїжджала подруга по боротьбі в УПА та в ув'язненні Галина Дидик. Постійне піклування про політв'язнів, які ще сидять, пересилання їм ліків, харчових бандеролей, літератури, заповнювало життя Катерини Зарицької (153, с. 64-74). А ще вона любила подорожувати: була у Києві, Каневі, відвідала у Мордовії могилу чоловіка, де нарешті змогла з ним хоч попрощатися.

29 серпня 1986 року Катерина Зарицька померла. Поховали її у родинному гробівці у Львові на Личаківському цвинтарі. 28 вересня 1991 року під час перезахоронення М.Сороки із Мордовії в Україну прах К.Зарицької був перепохований разом із прахом її чоловіка в одну могилу на Личаківському цвинтарі у Львові.

Література

Онишко, Леся. "Нам сонце всміхалось крізь ржавіі грати..." Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі : монографія / Л. Онишко. - Торонто ; Л. : Літопис УПА, 2007. - 912 с. - (Літопис УПА.Бібліотека).

Онишко, Леся. Катерина Зарицька: Молитва до сина / Л. Онишко. - Л. Світ, 2002. - 175 с.: фотогр

Пундій, П. Українські лікарі [Текст] : бібліогр. довідник / Я. Ганіткевич, П. Пундій; НТШ; Всеукр. лікарське т-во. - Л. : Афіша, 2008. - Кн. 3: Учасники нац.-визвольної боротьби й укр. державотворення, репресовані та реабілітовані лікарі України / наук. ред. Л.Пиріг. - 2008. - 426 с. - В змiстi: Пундій, П. Зарицька-Сорока, Катерина / П. Пундій. - С .66, 67

Ганіткевич, Я. Зарицька-Сорока, Катерина [Текст] : організатор і керівник підпільного Українського Червоного Хреста - медичної служби УПА, репресована комуністичним режимом / Я. Ганіткевич // Українські лікарі : бібліогр. довідник / Я. Ганіткевич, П. Пундій; НТШ; Всеукр. лікарське т-во. - Л. : Афіша, 2008. - Кн. 3: Учасники національно-визвольної боротьби й українського державотворення, репресовані та реабілітовані лікарі України. - С. 66, 67 : фотогр.

Береза, В. Катерина Зарицька в українському визвольному русі : [про книгу Л. Онишко, присвячену К. Зарицькій] / В. Береза // Шлях перемоги. - 2008. - 16 лип. - С. 7 : фотогр.

Ваколюк, О. Воз'єдналися після смерті [Текст] / О. Ваколюк // Свобода. - 2014. - 12 лют. - С. 10 : фотогр. - (Історія кохання видатних людей)

Гаврилюк, Ганна. Стежини Катрусі Зарицької [Текст] : [змальовано життєву дорогу підпільниці] / Г. Гаврилюк // Вільне життя плюс. - 2012. - 24 серп. - С. 5 : портр. - (Борці за волю)

Онишко Леся. Катерина Зарицька (з нагоди 90-річчя з дня народження) // Визвольний шлях. – №3. – 2005. – С. 98-108.

Чорній, Н. Катерина Зарицька в національно-визвольному русі / Н. Чорній // Свобода. - 2008. - 8 серп. - С. 5 : портр. - (Пам'ять)

Чорній, Нестор. "Монета" у вирі повстанського руху [Текст] : [про трагічну долю зв'язкової УПА К. Зарицької] / Н. Чорній // Вільне життя плюс. - 2012. - 27 січ. - С. 5 : портр. - (Провісники української волі)

Шот, М. "Тепер прапор тримає Галина" [Текст] / М. Шот // Вільне життя. - 2007. - 17 жовт. - С. 2 : фотогр. - (Нескорені) .- В змісті про зв'язкових командира УПА Р.Шухевича - К. Зарицьку, Г. Дидик, О. Ільків, Д. Гусяк.

Зарицька Катерина [Електронний ресурс] / Пластовий портал .- Режим доступу: <http://www.plast.org.ua/sto/zarystka/>, вільний .- Заголовок з екрана.

Катерина Зарицька [Електронний ресурс] / Автономні націоналісти .- Режим доступу: http://www.avtonom.at.ua/publ/geroji/katerina_zaricka/3-1-0-6, вільний .- Заголовок з екрана.

Катерина Зарицька [Електронний ресурс] / Слава Україні .- Режим доступу: [http://www.slavaukraini.org/index.php?id=24&tx_ttnews\[tt_news\]=44&tx_ttnews\[backPid\]=5&cHash=fb1de79c7f](http://www.slavaukraini.org/index.php?id=24&tx_ttnews[tt_news]=44&tx_ttnews[backPid]=5&cHash=fb1de79c7f), вільний .- Заголовок з екрана.

Катерина Зарицька [Електронний ресурс] / Бандерівець .- Режим доступу: <http://banderivec.org.ua/index.php?page=pages/zmiste/zmiste49>, вільний .- Заголовок з екрана.

Посівнич, М. Катерина Зарицька в українському визвольному русі. [Електронний ресурс] / М. Посівнич // Майдан .- Режим доступу: <http://maidanua.org/static/lvivmai/1211310103.html>, вільний .- Заголовок з екрана.

Онишко Леся. Роль жінки в українському національно-визвольному русі середини ХХ століття.[Електронний ресурс] / Л. Онишко .- Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/67012/05-Onishko.pdf?sequence=1>, вільний .- Заголовок з екрана

Сорока, Люба. Катерина Зарицька: життя в ув'язненні [Електронний ресурс] / Л. Сорока // Поступ. – Режим доступу: http://postup.brama.com/001104/182_10_1.html, вільний .- Заголовок з екрана.

Гусяк, Дарія. Про Катерину Зарицьку[Електронний ресурс]/ Д. Гусяк // Vox-populi .- Режим доступу:<http://www.vox-populi.com.ua/rubriki/istoria/operacia-visla/prokaterinuzarickuavtorgusakdaria>, вільний .- Заголовок з екрана.

Прус Ф.Н. Що може жінка: дослідження про Катерину Зарицьку [Електронний ресурс] / Ф. Прус . - Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/60-0-37863.pdf>, вільний .- Заголовок з екрана.